

كۆدهگانى دوووجه مسهرى

20-10-2018

نووسه رهگان

ناوهندى لىكوئىنه وهى رووداو

كورتە : له م ههلبژاردنه دا به شيوه يه كى ئەندازيارى بۆ كراو، ههولئى به دوووجه مسهرى كردنى پرۆسه ي سياسى كوردستان ده دريئ. ئەم پرۆسه يه ئەوهنده زهق بوو ته وه كه وا بۆنى گوتارى سهرده مى جهنگى ناوخۆييشى ليدئ. ئەم دۆخه به هه موو حسابئك پرۆسه ي سياسى له هه ريمى كوردستان به سهر دوو جه مسهرى سهره كى سهوز و زهرددا دابه شده كات. ئەمه چى واتايه ك هه لده گرئت؟

لەم ھەلبۇزاردەدا بەشيوەيەكى ئەندازىرى بۇ كراو، ھەولنى بەدووجەمسەرى كىردنى پىرسەسى كوردستان دەدرىت. ئەم پىرسەسە ئەوئەندە زەق بووئەتەو كەوا بۇنى گوتارى سەردەمى جەنگى ناوخۇيىشى لىدىت. ئەم دۇخە بە ھەموو حسابىك پىرسەسى كوردستان بەسەر دوو جەمسەرى سەرىكى سەوز و زەرددا دابەشەكات. ئەمە چى واتايەك ھەلدەگىرىت؟ ئەم واتايە ھەلدەگىرى كەوا نىگەرانى ھەندىك لە ھىزەكانى ئۇپۇزىسىيۇن بەراست وەردەگەرىت: لە سىياسەتى دووجەمسەرگىرىدا دەنگەرانى نەرىتى يەكىتى و پارتى زىندوودەبنەو و بەشىكىان كە بەسەر دەنگە خۇلەمىشىيەكاندا رۇكرابوون، دىسان بۇ مەرجەسى سەوز و زەرد دەگەرىنەو. لەمەدا تەنى ئۇپۇزىسىيۇن بارىك ھەلدەگەرىت.

سىياسەتى دووجەمسەرگىرى زىاتر بەسوودى يەكىتى دەبىت. لەلايەكىش پارتى سوودى لىئوئەردەگىرىت. ئەكەرى ھەيە ئەم بابەتەش يەكىك لە ئەندازىرىيە سەركەوتووەكانى گەنجە بىرپارەدەستەكانى ى.ن.ك بىت. ئەوان لەو رىسايە گەيشتوون كەوا چەندى لە پ.د.ك نىكەدەبنەو، ئەو رووبەرووى تووپی دەنگەرانىان دەبنەو. لەئەنجامدا بەشىكى زۇر لە دەنگەكانىان لەدەستەدەن. ئەم دەنگانە لە ھەلبۇزاردەكانى ۲۰۰۹ و ۲۰۱۳ بەشى زۇرى بۇ بزوتتەوئەى گۇران چوو. بەلام ھەركاتىك لەگەل پ.د.ك رووبەرووى تەنگزە و بەرىەك كەوتن بووبىتتەو، ئەو دەنگىكى زۇرىان لى خىبووئەتەو. بۇ نەوونە لە ھەلبۇزاردەكانى ۳۰ نىسانى ۲۰۱۴، كاتىك سەمايەكى ھاوبەش لەنىوان پارتى و گۇران ھانبووەكايەو، يەكىتى ھەستى بە مەترسى دەكرد و لەمەشدا بەتوندى لەرووى پارتى و گۇران وەستايەو. ئەمەش رىژەى دەنگەكانى يەكىتى ھەلكشانە. لەم ھەلبۇزاردەدا دۇخىكى ھاوشيوە ھەست پىدەكرىت!

دەتوانىن كۆدەكانى ئەم دووجەمسەرگىرىيە لە گوفتارى سەركردە گەنجەكانى يەكىتىدا بخوئىنەو. ئەوان لە سەردەمى گىشتىرسى و ۱۱ ئۇكۇتۇبەرىشدا بەردەوام جەختىان لەو دەكردەو كەوا تەرازووى ھىز لە ھەرىمى كوردستان بەزىانى يەكىتى تىكچوو و پىويستە ھاوسەنگى بۇ ھىزە سەركەبىيەكان بەگەرىتەو. بۇيە كاتىك لە جفرەكانى كوفتارىان ورددەبنەو تىدەگەين: ئەوان لەو نىگەران بوون گىشتىرسى لەلايەك بەرىەك كەوتنى جىددى لەنىوان يەكىتى - عىراق بەھىنئەكايەو و لەمەشدا يەكىتى بەشىكى زۇر لە ناوچەكانى نفوزى لەدەستىدات. لەلايەكىش ئەكەرى سەركەوتنى پىرۇژەى گىشتىرسىدا پارتى جومگە ستراتىژىيەكانى پىرسى كورد قۇرغ بكات. بۇيە بەھەموو شىئەيەك لە ھەولدا بوون گىشتىرسى دواخىرى: ياخود ناوبۇزىوانى نىودەولەتى قبولكرىت.

لەم سەردەمەشدا سەركردە گەنجەكانى يەكىتى، دەيانەوئ بە ھىنانەوئ بەرھەم ئەحمەد سالىح، تاى تەرازووەكە بەسوودى يەكىتى بشكىنەو. ئەوان دەيانەوئ بەم ھەنگاوە لەسەر ئاستى عىراقىش وەكوو ھىزىكى سەركەكى كوردستانى رۇلىان لە داپشتنى سىياسەتەكاندا ھەبىت. بۇيە كاتىك جفرەكانى گوتارىان دەخوئىنەو، دەزانىن كەوا ھەم و خەمىان ئەوئەيە تاى تەرازووى ھىزەكان لە كوردستان راست بەكەنەو. ئەوان ھەموو رىزبەندىيەكانى خۇيان بەپىنى پارتى پىناسەدەكەن و ھۆكارى نىگەرانىيەكانى پارتىش لەمەدا خەوتووە. بۇيە ئەوئىرى پارتى ئىستا عىراقە و ئەوئىرى سەركردە گەنجەكانى يەكىتى لە خالى حازدا پارتىيە.

پارتى كەوا سەرمەستى سەركەوتنى ھەلبۇزاردەكانى ۱۲ ئەيلوولە و بە يەكەمى كوردستان و يەكەم حزبى عىراق دەرچوو، دەيەوئ بە ھەرشىئەيەك بوو بەرھەمى ئەم سەركەوتنە لە ھەلبۇزاردە پەرلەمانىيەكانى ھەرىمى كوردستاندا بچنىتەو. بۇيە جەختى لە بەرىوئەبىردى ھەلبۇزاردەكان دەكردەو. لەلايەكىش لەو نىگەرانە سەركردە گەنجەكانى يەكىتى بىانەوئ بەرىەك لەدزى پارتى پىكەوئەبنىن. ئەم فۇبىيە ھەتا ئىستاش لاى ھەردوو ھىزەكە ھەيە. لاى يەكىتى پارتى-فۇبىيە ھەيە و لاى پارتىش يەكىتى-فۇبىيە ھەيە. بۇيە ھەردوو ھىزەكە مەتەمانەيان بە يەكترى نىيە و ھەر جوولەيەكى پىچەوانەى لاىەكىان ئەولاكەى تر رادەچلەكىنئىت.

بزوتتەوئەى گۇران لە ئەنجامدانى ھەلبۇزاردەكان دوودلە و سەرىارى ئەمەش بەشدارى ھەلبۇزاردەكانى كىردووە. بەلام گۇران لەو نىگەرانە دىسان رووبەرووى گىچەلى گەورە بىتەو. ئەوان ھەست بەو دەكەن ھەندىك ھىزى دەركەكى دەيانەوئ لەسەر حسابى ئەوان يەكىتى بەھىز بەكەن. يەكىتى كەوا بى كەركووك، لە كوردستان دەست و بازووى لەدەستەدا، لە ئەنجامى ھەلبۇزاردەكان دەترسى مەبادا رووبەرووى نوسخەى تازەى ھەلبۇزاردەكانى ۲۰۰۹ و ۲۰۱۳ بىتەو. بۇيە بەپەلە لە ھەولدايە بەرھەم ئەحمەد سالىح بۇ ناو رىزەكانى بگىرىتەو. گۇرانىش بۇ راستكردنەوئەى تاى تەرازووەكەى ۱۲ مايس، دەيەوئ بە مەيل نەرمى بەلاى پارتىدا فشارىك بخاتەسەر يەكىتى. راستىيەكەشى يەكىتى لەو دەترسى دىسان لە كوردستان گۇران پەلى دووئەم بەدەست بەھىن، بۇيە نھىنى دزايەتتەيەكانى بۇ پارتى

هەرچی بەرەو ئیسلاح، بە نابدلی و بەئارامی پشێوازییان لە هەلبژاردنەکان کردوو. ئەوان بەتایبەت یەگرتوو باجی بەشداریکردن و پشتیوانیکردن لە حکومەتی هەریمی کوردستان و گشتپرسی دەدەن. لەبەر ئەمە بەشیکی زۆر لە دەنگەکانی خۆیان لەدەستداوه. بەلام کۆمەڵ دۆخیکی جیاوازتری هەبە و هەست بەو دەکرێ تۆزیک دەنگ بەدەستبخت. کۆمەڵ کەوا گوفتاریکی رادیکالی بەرامبەر بە حکومەت هەبوو، دەیهوێ بەری ئەم گوفتارە لە مەزرای سیاسەتدا بچنێتەوه.

ئەوێ دەگوترێ کەوا تاجی سورپرایز و سەروسەمەرەکان پێکدەهێنن هێزێکی تازەیه. هەندیک لە پسیپۆران لەو بپروایەدان نەوێ نەوێ رێژە دەنگەکانی بەرزدەکاتەوه. هەندیکیش پێیانوابە ئەمە روونادات و بگرە کەمیش دەکات. بەهەر حال نەوێ نەوێ لە دەنگەکانی گۆران بەرخۆدەکات. ئەگەری هەبە نەوێ نەوێ بەهەردوو حالەتی ئەرینی و نەرنیش سەمەرە بخولقینێت. بەلام لە هەموو ئاشکراتر ئەوێ کەوا پارتي دەنگەکانی زیاددەکات و ئەمەش لە مەزرای سیاسەتی کوردستاندا رەنگدەداتەوه.

ئاکام: ئەم هەلبژاردنە لە ئەزموونی دیموکراتاندن و بەشداری سیاسی هەریمی کوردستاندا بە خالی وەرچەرخان دەناسرێت. گەلیک دیاردە دڵخۆشکەر هەن کەوا دەلین ئەم هەلبژاردنە تارادەیهک تای تەرازووی هیزەکان دەگۆرێت. بەلام هەندیک ئاماژەش پێماندەلین رێژە بەشداری هاوولاتیان بەتایبەت لە سلیمانی و گەرمیان دادەبەزێ و لەو خراپتریش سەردەمیکی دووجەمسەری بەرێوێه کەوا بە فاکتەری ناوچەیی بارگاویدەکرێت. ئەمەش ئەگەری هەبە هەموو کایە سیاسییەکانی هەریمی کوردستان لە بازنە دووجەمسەری سەرەکیدا گلباداتەوه کەوا لەم حالەتەدا ناوقەدی ئۆپۆزیسیۆن تەسک دەکاتەوه. لە حالیکدا هەریمی کوردستان لە رۆژگارێکدا بە کە پێویستی بە "یەکیتی دژەکان" هەبە. تەنها سەرکردە گەورەش دەتوانن لەم یەکیتی دژانە تیبگات و یەکیانبخت. واتە: هەریمی کوردستان لەم رۆژگاردەدا هەم دەسەلاتیکی بەهیزی پێویستە و هەم ئۆپۆزیسیۆنێکی بەهیز. تەندروستی پرۆسە سیاسی بەمەوه بەندە.